

מרכז ויטרבי
לחקר דעת קהל
ומדיניות

ממצאים נבחרים

מדד הדמוקרטיה הישראלית

2021

תמר הרמן

אור ענבי / ירון קפלן / אינה אורלי ספוז'ניקוב

המכון הישראלי
לדמוקרטיה

שנת 2021 הייתה במובנים מסוימים המשך של השנתיים שקדמו לה - המשבר הפוליטי המתמשך, מגפת הקורונה, המבוי הסתום ביחסים עם הפלסטינים, ועוד.

במובנים אחרים היא סימנה שינוי: הקמת הממשלה החדשה והפסקת כהונתו של בנימין נתניהו כראש הממשלה, השבר ביחסים בין אזרחי ישראל היהודים והערבים מצד אחד, וכניסת רע"ם לממשלה מהצד האחר.

רישומם של האירועים וההתפתחויות הללו ניכר היטב בתוצאות הסקר העיקרי שנערך ביוני (בתוספת סקר זוטא באוקטובר כדי לשמור על עדכניות הנתונים). באופן כללי, בימין ניכרת עלייה בפסימיות, ואילו בשמאל ובמרכז - עלייה באופטימיות.

הכול - כפי שמראים הנתונים -
נשאר פוליטי בישראל של העת הזו.

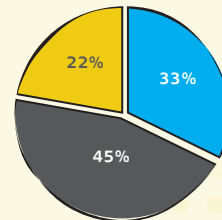
מצבה של המדינה

מצבה של המדינה באופן כללי

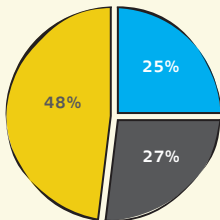
טוב + טוב מאוד
ככה-ככה
רע + רע מאוד

יוני 2021

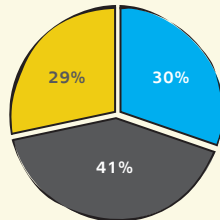
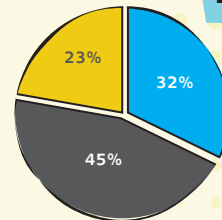
יהודים

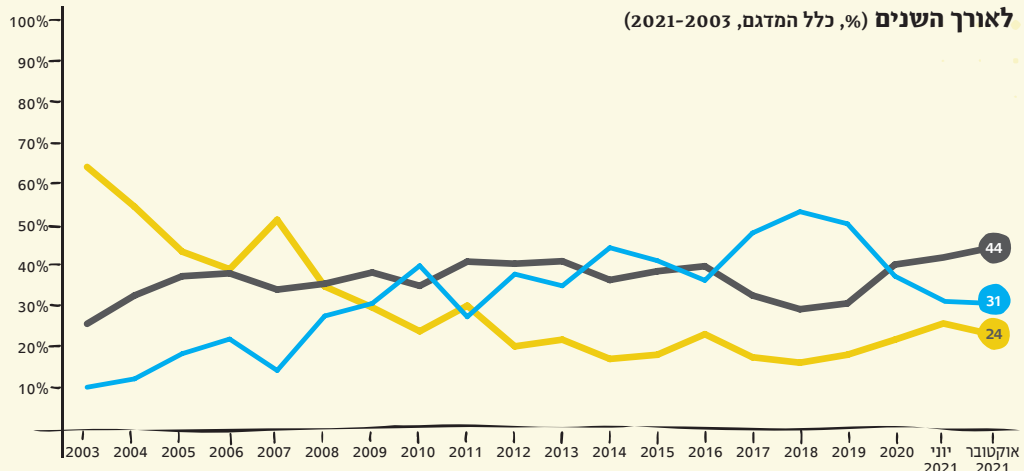
ערבים

אוקטובר 2021

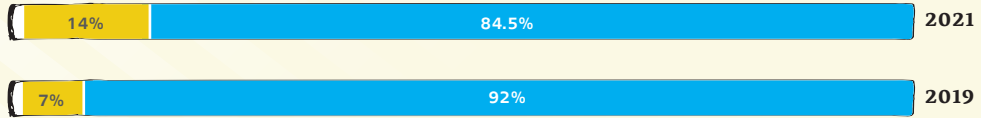
לאורך השנים (% כלל המדגם, 2021-2003)

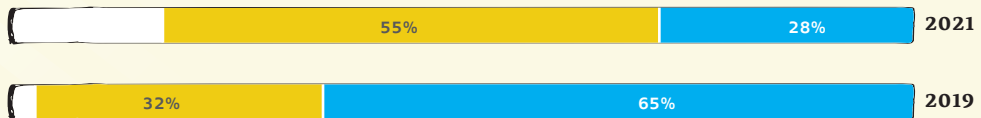
גאים בהיותם ישראלים

מאוד גאים + די גאים
לא כל כך גאים + בכלל לא גאים

יהודים

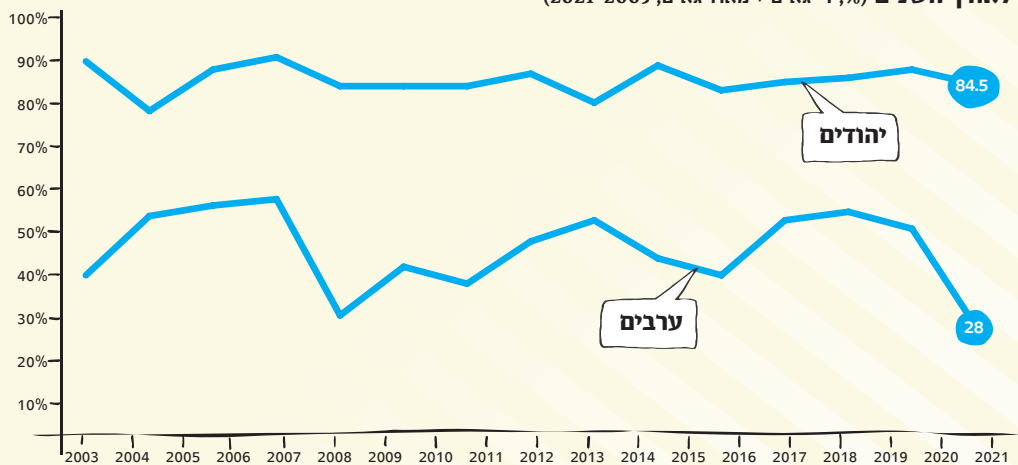

ערבים

שיעור הגאים להיות ישראלים בציבור היהודי לא השתנה השנה לעומת המדידה הקודמת ב־2019: כבעבר רוב גדול גאים בישראליותם. לעומת זאת, בקרב הערבים אזרחי ישראל חלה ירידה גדולה בתחושה זו: בהשוואה לשני שלישים שהעידו על עצמם כי הם גאים להיות ישראלים במדידה הקודמת, פחות משליש חשים כך בעת הזו.

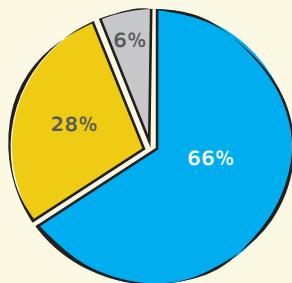
לאורך השנים (% די גאים + מאוד גאים, 2003-2021)

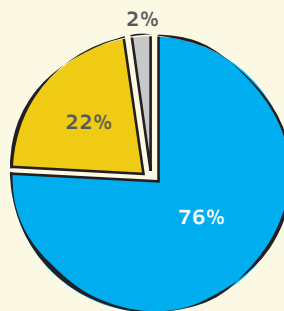
מאוד מסכימים + די מסכימים
לא כל כך מסכימים + בכלל לא מסכימים
לא יודעים

ישראל היא מקום שטוב לחיות בו

ערבים

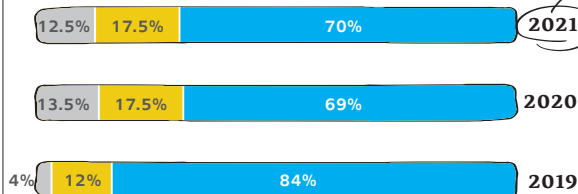
יהודים

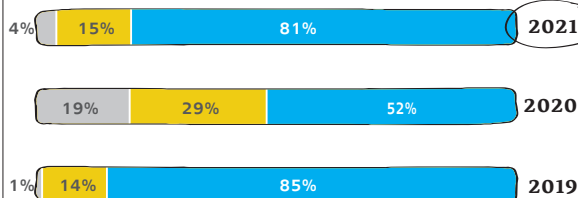
אם תהיה לך אפשרות לקבל אזרחות אמריקאית או אזרחות של מדינה אחרת במערב, האם תעדיף לעבור ולחיות שם או שתעדיף להישאר לחיות בישראל?

מעדיפים להישאר לחיות בישראל
מעדיפים לחיות בחו"ל
לא יודעים

יהודים

ערבים

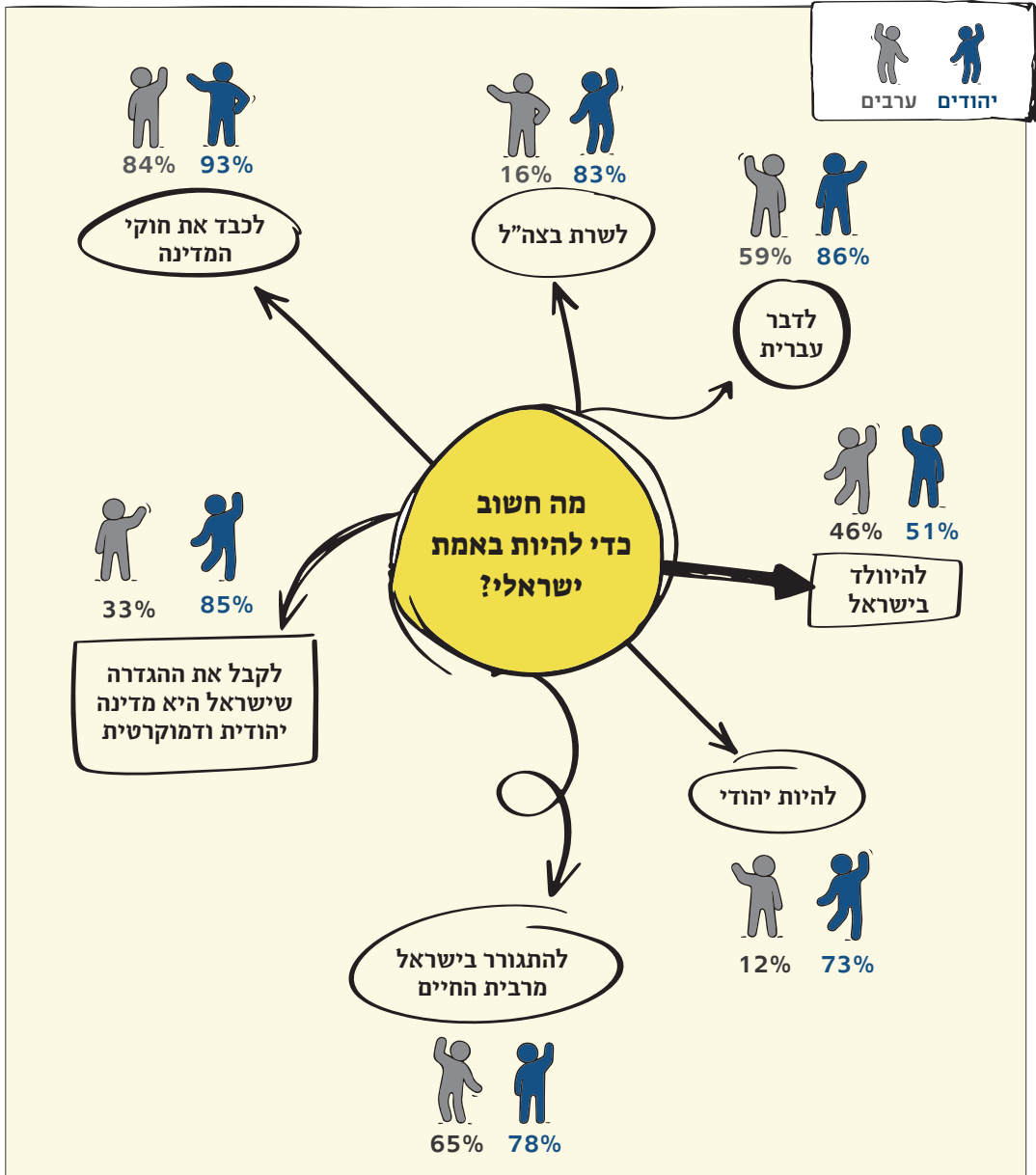
הסיבות העיקריות לרצון לעזוב את ישראל

38% המצב הכלכלי / יוקר המחיה
15.5% הממשלה / השלטון / השחיתות
12% המצב הביטחוני
10% המתח בין הקבוצות בחברה הישראלית

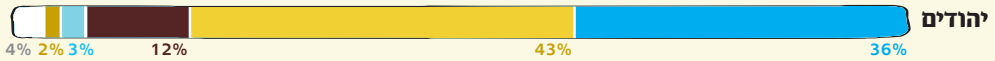
20% המצב הכלכלי / רמת החיים
12% המצב הביטחוני
12% חוסר ודאות / חוסר יציבות
11% גזענות / תחושת אי-שוויון

מצבה של החברה

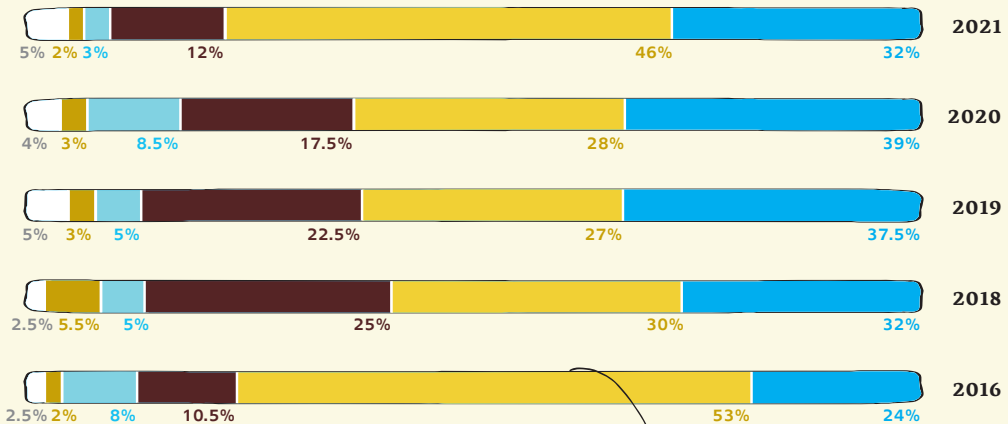

המתח העיקרי בחברה הישראלית (2021)

בין ימין לשמאל בין יהודים לערבים בין חילונים לדתיים
בין עשירים לעניים בין מזרחים לאשכנזים לא יודעים

לאורך השנים (כלל המדגם, 2016-2021)

בעוד שבין 2016 ל-2020 ראינו עלייה הדרגתית בשיעור הסבורים כי המתח העיקרי בחברה הישראלית הוא בין ימין לשמאל, ב-2021 חלה ירידה בשיעור המצביעים על מתח זה כעיקרי ועלייה גדולה בשיעור הסבורים כי המתח העיקרי בחברה הוא בין יהודים לערבים. רק בשנת 2016, שיעור המצביעים על מתח זה כעיקרי היה גדול יותר מהשיעור של השנה.

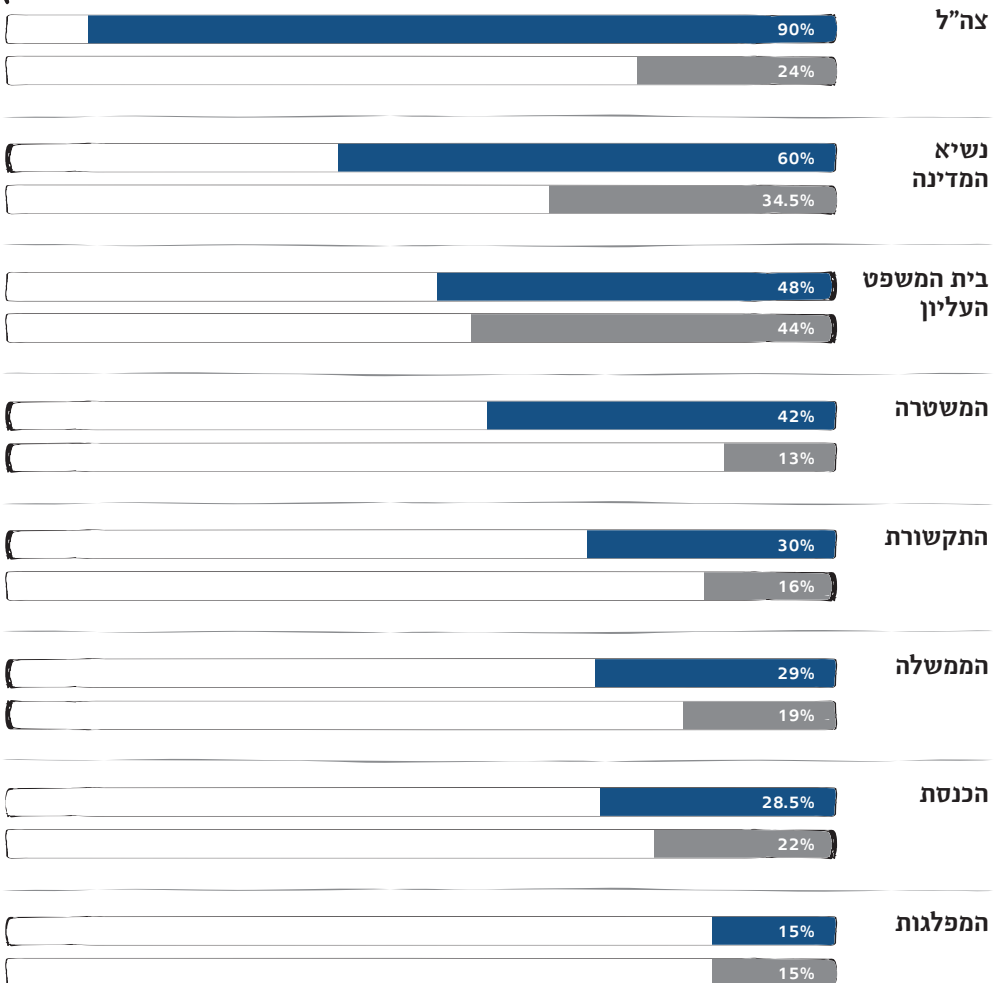
אמון במוסדות המדינה

נותנים הרבה או די הרבה אמון במוסדות ובממלאי תפקידים

יהודים

ערבים

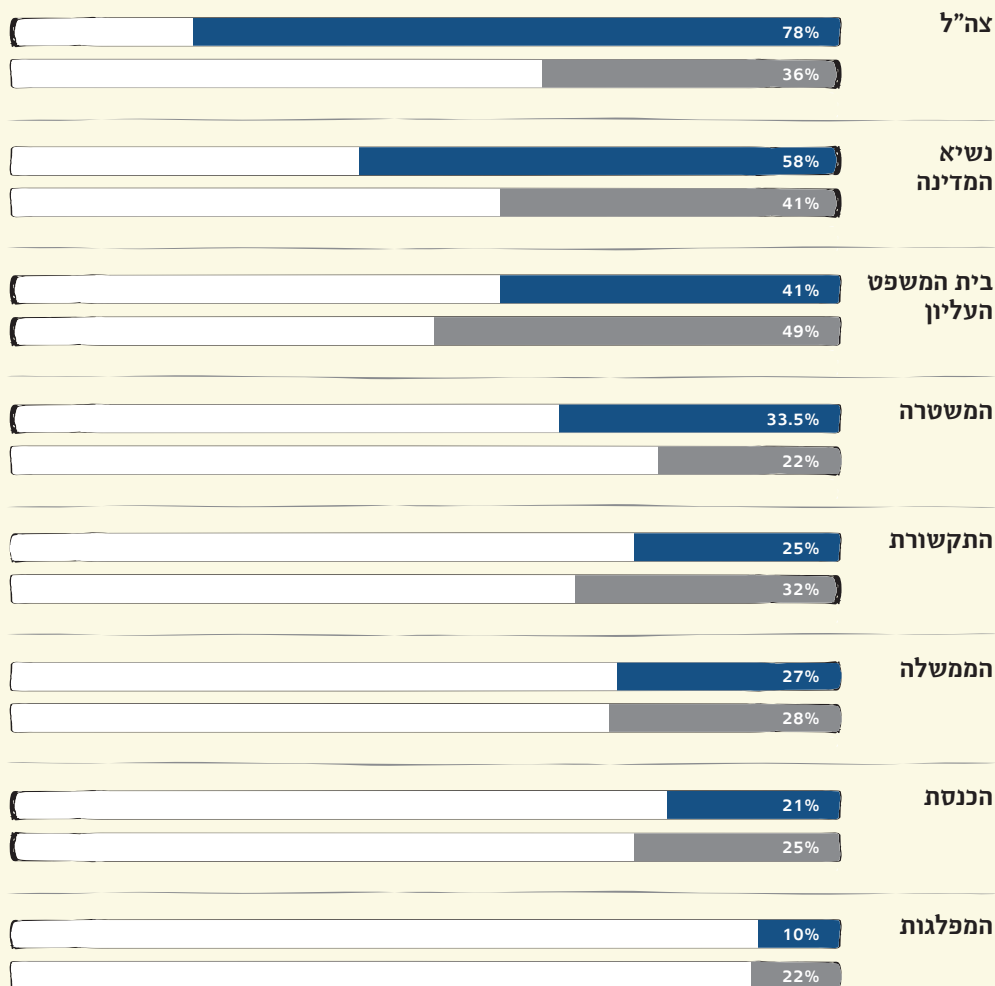
יוני 2021

שיעור נותני האמון בכל המוסדות במדגם היהודים ירד באוקטובר בהשוואה למדידת יוני.
 לעומת זאת, במדגם הערבים חלה עלייה באמון בכל המוסדות.

עם זאת, בשני המדגמים לא חל שינוי בסדר המוסדות מבחינת רמת האמון בהם;
 צה"ל עדיין בראש, והמוסדות הפוליטיים (הממשלה, הכנסת והמפלגות) - בתחתית.

אוקטובר 2021

הרשויות המקומיות

נותנים הרבה או די הרבה אמון בעירייה או ברשות המקומית שהם מתגוררים בה

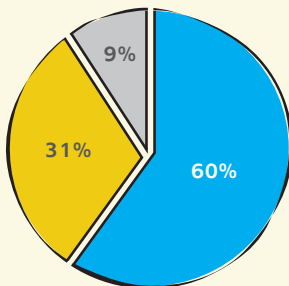
אמון הציבור ברשויות המקומיות לאורך השנים (% די הרבה + הרבה אמון, כלל המדגם)

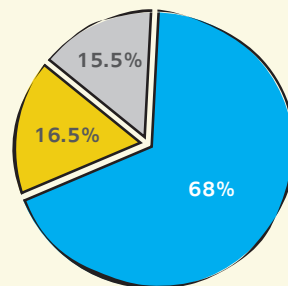
יש להעביר יותר סמכויות מהממשלה לרשויות המקומיות

תומכים מאוד + די תומכים
די מתנגדים + מתנגדים מאוד
לא יודעים

ערבים

יהודים

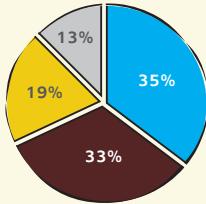

בית המשפט העליון

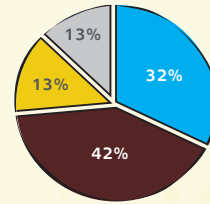
כוחו של בית המשפט העליון:

מתאים
חזק מדי
חלש מדי
לא יודעים

ערבים

יהודים

שופטי בית המשפט העליון מושפעים מעמדותיהם הפוליטיות

כלל לא
במידה מועטה
במידה בינונית
במידה רבה
לא יודעים

יהודים

ערבים

לבית המשפט העליון צריכה להיות הסמכות לבטל חוקים המנוגדים לעקרונות הדמוקרטיה

מאוד מסכימים +
די מסכימים
לא כל כך
מסכימים +
בכלל לא
מסכימים
לא יודעים

יהודים

ערבים

בג"ץ מתערב יותר מדי בהחלטות הממשלה

יהודים

ערבים

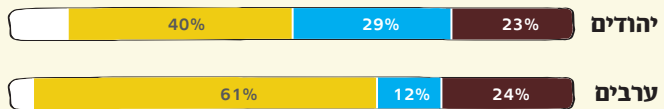
מימוש העקרונות הדמוקרטיים

יותר מדי
במידה המתאימה
מעט מדי

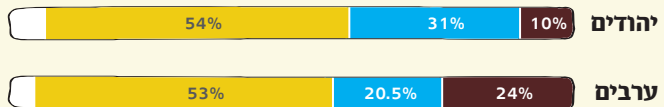
לגבי כל ארבעת העקרונות הדמוקרטיים שבדקנו, רק מיעוט בציבור הישראלי חושבים היום שהם ממומשים כראוי, הן בקרב היהודים והן בקרב הערבים.

לדעת הערבים הערך שמידת מימושו היא הפחותה ביותר הוא ההגנה על זכויות המיעוט, ואילו לדעת היהודים – הזכות לקיום בכבוד.

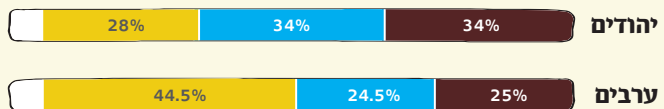
הגנה על זכויות המיעוט

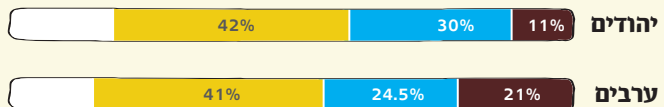
הזכות לקיום בכבוד

חופש הביטוי

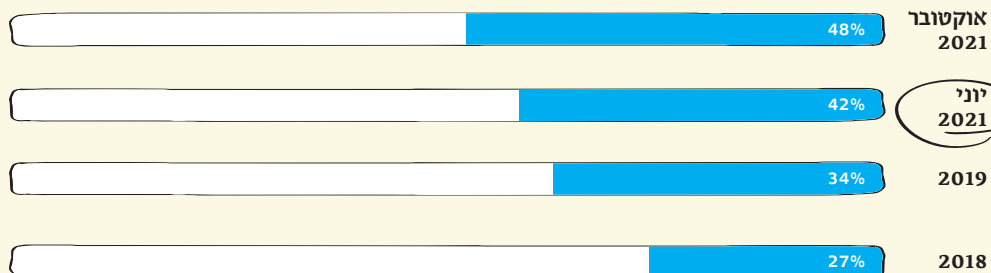

הפרדת הרשויות

בישראל צריכות להיות לאזרחים היהודים יותר זכויות מאשר לאזרחים הלא-יהודים

לאורך השנים (% מאוד מסכימים + די מסכימים, יהודים, 2018-2021)

לפי מחנה פוליטי (% מסכימים, יהודים)

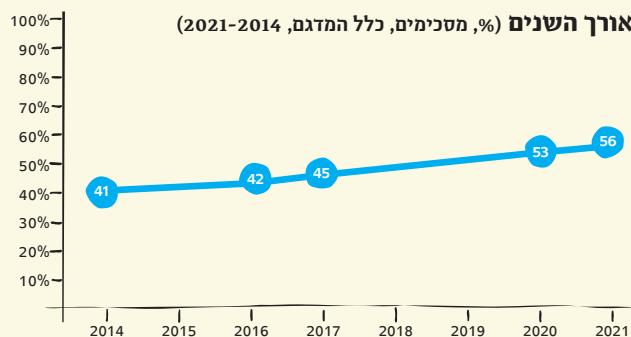
5 שמאל | 28.5 מרכז | 57 ימין

כדי לטפל בבעיות המיוחדות של ישראל יש צורך במנהיג חזק שלא יתחשב בכנסת, בתקשורת או בדעת הקהל

מאוד מסכימים + די מסכימים לא כל כך מסכימים + בכלל לא מסכימים לא יודעים

לאורך השנים (% מסכימים, כלל המדגם, 2014-2021)

לפי מחנה פוליטי (% מסכימים, יהודים)

29 שמאל

47 מרכז

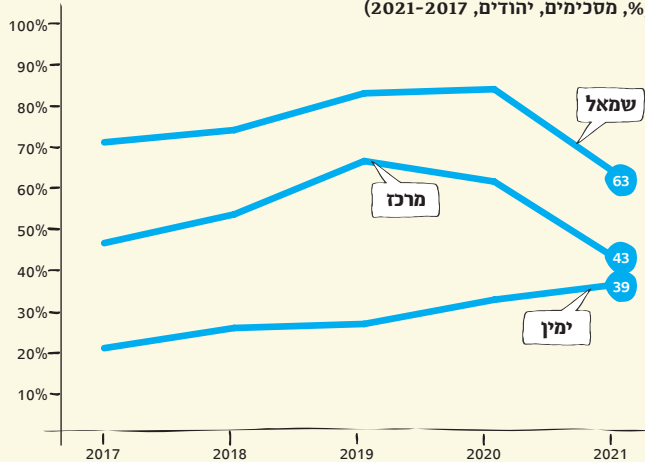
66 ימין

השלטון הדמוקרטי בישראל נמצא בסכנה חמורה

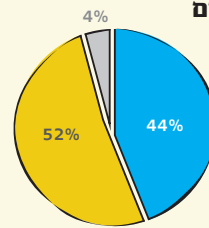
מאוד מסכימים + די מסכימים
לא כל כך מסכימים + בכלל לא מסכימים
לא יודעים

לפי מחנה פוליטי

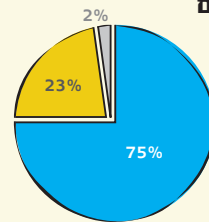
(מסכימים, יהודים, 2017-2021)

יהודים

ערבים

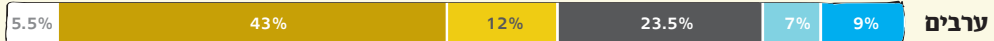

בקרב היהודים רק מיעוט, אם כי גדול, סבורים כי לשלטון הדמוקרטי בישראל נשקפת סכנה חמורה. לעומת זאת בקרב הערבים רוב גדול סבורים שזהו המצב.

פילוח מדגם היהודים לפי מחנה פוליטי העלה כי תחושת הסכנה חריפה במיוחד בשמאל, אבל במחנה זה חלה ירידה גדולה עם הקמת ממשלת בנט-לפיד. בימין, לעומת זאת, רק מיעוט סבורים כי השלטון הדמוקרטי בישראל בסכנה חמורה, אבל לאחרונה חלה עלייה ניכרת בשיעור הסבורים כך, כנראה גם כן בעקבות הקמת הממשלה החדשה.

האם הנהגת ישראל מושחתת?

(5) בכלל לא מושחתת (4) ככה-ככה (3) מאוד מושחתת לא יודעים

ישראל והעולם

הציון של ישראל במדדים הבינלאומיים

↑ ↓
השנוי ב-%

הציון ב-2020

הציון הממוצע ב-2010-2019

זכויות וחירויות דמוקרטיות

זכויות פוליטיות
(Freedom House)

82.5 89

זכויות אזרחיות
(Freedom House)

71.7 73.8

חופש העיתונות
(Reporters without Borders)

69.1 69.4

התהליך הדמוקרטי

הקול האזרחי
(The World Bank)

63.2 63.5

השתתפות פוליטית
(The Economist)

86.7 94.4

שוויון דמוקרטי
(V-Dem)

80.2 80.3

השתתפות אזרחית
(V-Dem)

57.6 59.1

דמוקרטיה דיונית
(V-Dem)

74.1 76.3

תרבות פוליטית דמוקרטית
(The Economist)

75

משילות

תפקוד הממשלה
(The Economist)

74.6 75

שלטון החוק
(The World Bank)

70 70.5

שחיתות

שליטה בשחיתות
(The World Bank)

61.4 67.6

תפיסת השחיתות
(Transparency International)

60 60.8

רגולציה

איכות הרגולציה
(The World Bank)

74.8 75

שוויון כלכלי

חלוקה שוויונית של
משאבים (V-Dem)

80.7 83.7

-7.3 ↓

-2.8 ↓

-0.4 ↓

-0.5 ↓

+8.9 ↑

-0.1 ↓

-2.5 ↓

-2.9 ↓

||

+0.5 ↑

-0.7 ↓

-9.2 ↓

-1.3 ↓

-0.3 ↓

-3.6 ↓

המכון הישראלי לדמוקרטיה

מוסד עצמאי אי-מפלגתי, מחקרי ויישומי, הפועל בזירה הציבורית הישראלית בתחומי הממשל, הכלכלה והחברה. יעדיו הם חיזוק התשתית הערכית והמוסדית של ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית, שיפור התפקוד של מבני הממשל והמשק, גיבוש דרכים להתמודדות עם אתגרי הביטחון מתוך שמירה על הערכים הדמוקרטיים וטיפול שותפות ומכנה משותף אזרחי בחברה הישראלית רבת הפנים.

לצורך מימוש יעדים אלו חוקרי המכון שוקדים על מחקרים המניחים תשתית רעיונית ומעשית לדמוקרטיה הישראלית. בעקבותיהם מגובשות המלצות מעשיות לשיפור התפקוד של המשטר במדינת ישראל וטיפול חזון ארוך טווח של תרבות דמוקרטית נכונה לחברה הישראלית ולמגוון הזהויות שבה. המכון שם לו למטרה לקדם בישראל שיח ציבורי מבוסס ידע בנושאים שעל סדר היום הלאומי, ליזום רפורמות מבניות, פוליטיות ולכליות ולשמש גוף מיעץ למקבלי ההחלטות ולציבור הרחב.

מרכז ויטרבי לחקר דעת קהל ומדיניות

עוסק במחקר אמפירי של יחסו של הציבור בישראל לשאלות של תפקוד המשטר הדמוקרטי במדינת ישראל ושל מידת המחויבות של החברה הישראלית לערכי היסוד הדמוקרטיים. מאגר הנתונים "דאטה ישראל ע"ש לואי גוטמן" שהמרכז מחזיק ומתחזק מציג נתוני סקרים עדכניים וחומרים היסטוריים שנאספו במשך שנים - מאז שנת 1949 - על ידי המכון למחקר חברתי שימושי שייסד פרופ' גוטמן ואשר נתרמו למכון הישראלי לדמוקרטיה. המרכז שם לו למטרה להעשיר את הדיון הציבורי בישראל בסוגיות של מדיניות וחברה, והוא מגשים אותה באמצעות יצירה, ניתוח והפצה של מידע אמין והעמדתו לעיון חופשי לחוקרים, לאנשי תקשורת ולציבור המתעניין בישראל ובעולם.

מדד הדמוקרטיה הישראלית

מציע הערכה שנתית של איכות הדמוקרטיה הישראלית. לצורך זה נערך מדי שנה בשנה, 19 שנים ברציפות, סקר רחב במדגם מייצג של האוכלוסייה הישראלית. מטרתו של המדד לעמוד על המגמות בחברה הישראלית בשאלות כבדות משקל הקשורות להגשמת הערכים והיעדים הדמוקרטיים ולתפקוד של מערכות השלטון וממלאי התפקידים הנבחרים. ניתוח התוצאות מבקש לתרום לדיון הציבורי על מצב הדמוקרטיה בישראל וליצור מאגר מידע רחב שיעמיק את הדיון בנושא.

להזמנת הספר המלא: orders@idi.org.il

02-5300800

www.idi.org.il | | | |

המכון הישראלי
לדמוקרטיה